

Reglabs analytikernätverk: Anteckningar

Tidpunkt: Fredag 11 november 10-16 (kaffe från 9:30)

Plats: Saturnus konferens, Hornsgatan 15, Stockholm

Aktuellt i regionerna: Vad är på gång som kan intressera kollegerna?

- *Ökat behov och intresse för regionala analyser:* Behov av regionala och delregionala analyser ökar både från offentliga och privata aktörer, t ex arbeta med tätorter och hur de hör samman.
- *Demografi:* Arbete med befolkningsframskrivning i ÖMS fram till 2050 (inkomst och sysselsättning), grundar sig på storregional samverkan.
- *Utbildningsfrågor:* Västerbotten har genomfört en studie om gymnasieutbildning och pensionsavgångar samt språkintrösktion.
- *Ombildning:* En del ombildningar på gång, t ex Västernorrland och Uppsala fr o m 1/1 2017, innebär att en del energi läggs på organisationsfrågor. Dessutom utblick mot den stora ombildningen, men länsstyrelsernas sammanslagningar skjuts upp. Hur få till ett regionalt utvecklingstänk i organisationer som är inriktade på sjuk- och hälsovård?
- *Kommunikation av analyser:* Hur ska man publicera? T ex publicering av kortare analyser på webbplatser - hur gör man detta på ett bra sätt? Hur hantera en löpande publikation av rapporter, såsom rapportserier?
- *Analyssamverkan Norr:* Projekt pågår kring uppföljning och utvärdering. Just nu pågår en kartläggning innehållande en enkätundersökning hur aktörer arbetar med uppföljning och lärande, kommer att följas av en workshop.
- *Framtagande av regionala utvecklingsstrategier:* Pågår i t ex Kalmar, Uppsala och Örebro. Vilka indikatorer kan användas för att följa RUS, ska vi satsa på att mäta input eller output?
- *Bostadsfrågan:* Regioner har ingen formell roll här, men hur kan analyser hjälpa till med att arbeta med frågan.

Workshop kollegialt stöd: Dialog om utmanande frågor på hemmaplan. Under passet lyftes bl a:

- Behov att ta fram informationsstrategi för att få ut analyser. Hur kan man tänka nytt angående mer korta analyser? Region Kronoberg (Robin Richardsson) har tagit fram ett årshjul för att strukturera arbetet.
- Kan Tillväxtverket ta på sig en mer aktiv roll för att samla och uppmärksamma analyser och rapporter? Planeringsgruppen för träffarna skulle också kunna försöka samla ihop och puffa för rapporter.
- Arbete med nedladdning av data: Hur kan man arbeta mer effektivt för att administrera data- och databaser?
- Hur arbeta med ortsanalyser? Västra Götalandsregionen har tagit fram en studie. Region Kronoberg har också arbetat med detta. Kan Tillväxtanalys PIPOS (från 1/1 2017 på Tillväxtverket) vara ett verktyg för denna typ av analyser? SCB kommer också att uppdatera tätorter vart 3:e år framöver.
- Supercross-databasen är ofta en katalysator för samarbete med regionens kommuner.
- Arbetssätt för omvärldsbevakning: Hur arbetar med spridning? Roland hade ett arbetssätt att försöka sammanfatta med 4-5 huvudpunkter som sedan sprids till relevanta personer.

Tema: Nyckeltal och indikatorer i politiska beslutsprocesser

Från administrationssamhälle till tillitsstyrning?

Anders Ivarsson Westerberg från Södertörns högskola presenterade och diskuterade *forskning under rubriken Administrationssamhället och svårigheten att styra komplexa organisationer*. Forskningen finns bl.a. publicerad i boken Administrationssamhället

(<https://www.studentlitteratur.se/#9789144094854/Administrations samh%C3%A4llet>). Anders forskning har tagit sin utgångspunkt i att både byråkrater och medborgare ägnar allt mer tid åt administration. Utvecklingen kan bl.a. kopplas till valfrihetens dilemma. Rationella beslut kräver information samt utredning av konsekvenser av val. Men ofta ingår inte kostnader för att skapa och upprätthålla dessa informationssystem i konsekvensanalysen.

En utmaning för forskningen är svårigheten att definiera och mäta administration. Det går t ex inte att endast utgå från yrkesstatistik och tidsstudier i och med att administrationen ofta är internaliserad i arbetsuppgifter. Vad som är administration är också relativt och beror på vilken nivå man befinner sig. I forskningen görs en åtskillnad mellan *organiserande administration* (arbetsorganiserande, rutiner, riktlinjer) och *legitimerande administration* (visa andra vad man sysslar med och att man är en god organisation, men relativt frikopplade från den egna verksamheten). Den senare administrationen har ökat de senaste åren, kommunikatörer är t ex en snabbt växande yrkeskategori inom offentlig sektor. I gruppen reflekterade vi över att det finns en ökad risk för dessa tillrättalagda bilder av verksamhet. Boken *”Var femte invånare är en häst - Svenska kommunslogans”* av Daniel Kouthoofd, Svante Ekberg, David Rune belyser just denna utveckling.

Beträffande utvecklingen ser Anders inga större skillnader mellan statliga myndigheter, landsting, kommuner eller större privata företag. Det handlar istället mer om ett organisationsfenomen än huvudman. Anders lyfte även fram ett antal förklaringar till utvecklingen. Teknikutveckling spelar bl a en stor roll. Ett sätt att hantera detta är att kanske tänka tvärtom vid utveckling av nya system – dvs. inte eftersträva fler finesser.

En utmaning att hantera är hur man kan kontrollera och granska utan att bygga upp krävande administrativa system. En lösning är t ex att internalisera kontroll. I detta sammanhang spelar värdegrund och etik en stor roll. Även incitamentsstruktur, såsom den dagsaktuella diskussionen med vinster inom välfärdföretag, är viktig.

Det bör också lyftas fram att det finns positiva effekter av administration och kontroll. Bl a är det en garant för rättssäkerhet och likahantering. Eventuellt är också en förändring att vänta. Arbete pågår att utveckla nya styrmodeller som kan ersätta *new public management*. I Sverige har civilminister Ardalan Shekarabi initierat en ”tillitsutredning”¹. Resultatet av detta arbete skulle kunna innebära en ”tillitsbaserad styrning” medförande minskade administrativa krav och en ökad tillit till professioner genom minskad detaljstyrning och ökad autonomi. Men denna process är ännu i sin linda.

Kommun och landstingsdatabasen Kolada – snart även med nyckeltal för regional utveckling

Anders Norrlid, Rådet för främjande av kommunala analyser, bjöd på en pedagogisk demonstration av Kommun- och landstingsdatabasen Kolada (https://www.kolada.se/?_p=index). Vi fick exempel på både databasens innehåll och funktioner. Kolada innehåller fler än 4500 mätetal och drivs av ideella föreningen Rådet för främjande av kommunala analyser (RKA). Svenska staten och Sveriges Kommuner och Landsting är föreningens medlemmar. Många av träffens deltagare har använt

¹ Se ”Tillit i styrningen” <http://www.regeringen.se/rattsdokument/kommittedirektiv/2016/06/dir.-201651/>

KOLADA och också funnit data som eftersökts. Anders konstaterade att data kan hjälpa till att belysa frågor samt att ny data leder till nya frågor. Anders lyfte även fram att det saknas en del data för att följa regional utveckling (just nu finns tematiken kollektiv trafik). Anders efterlyste avslutningsvis en representant i Koladas expertgrupp. Expertgruppen möts 2 ggr/år och diskuterar bl a utveckling av data och funktionalitet. Styrbjörn Holmberg, Region Östergötland anmälde sitt intresse för denna plats.

Varför vi ibland undersöker en administrativ indelning mer än det egentliga problemet

Under rubriken *Betydelsen av skalan för ett resultat* presenterade Jan Amcoff, kulturgeograf från Uppsala Universitet, avslutningsvis några olika utmaningar för geografisk analys av data. Jan fokuserade särskilt på fallgröpar och pekade också på några sätt att hantera dessa. En utgångspunkt för diskussionen är att data ofta är precis lokaliserad. Befolkning och arbetsplatser kan lokaliseras till precisa platser, men frågan är sedan hur man beskriver dessa mönster på ett aggregerat sätt.

Under presentationen fick vi exempel på hur utvecklingen för handelsorter varierar betydligt beroende på vilken geografisk upplösningsnivå resultatet visas. Således är det viktigt att alltid försöka titta på data på olika upplösningsnivåer. Jan visade också exempel på *MAUP - the modifiable areal unit problem*. Kortfattat kan detta beskrivas med att man ofta inte undersöker det problem man vill belysa utan mer en gränsdragning. Här handlar det om att eftersträva att i möjligast mån använda "rätt" geografisk enhet för det problem som undersöks och eftersträva en hög upplösningsnivå. Avslutningsvis fick vi ett belysande exempel på att svårigheter med jämförelser över tid och rum beträffande tätorters utveckling.

Vi tipsades också om **Equipop** (<http://equipop.kultgeog.uu.se/>) som är en fritt tillgänglig programvara för att visa grannskapsammansättningar på olika geografiska nivåer. Verktöget möjliggör bl a jämförelser av "äpplen och äpplen".

Peter Möller påminde också om det regionala GIS-nätverket som Nadja Jernelius, Region Västerbotten samordnar. Nätverket träffas 3-4 per år. På träffarna diskuteras bl a användningen av den öppna programvaran QGIS.

Uppsummerande dialog: Vad behöver vi utveckla i arbetet med nyckeltal i det regionala analysarbetet?

- En komplex verklighet och arbete med samhällsutveckling innebär ofta att vi arbetar med en stor frågepalett. Hur ser man till att arbeta med 1-2 frågor i taget?
- Vi måste ibland också våga formulera om den fråga som ställts.
- Det är ofta svårare att mäta output än input.
- Arbeta med indikatorer vi kan påverka, men ibland tenderar vi att favorisera vissa mått.
- Det är viktigt att veta vad som ligger bakom siffrorna.
- Big data erbjuder både möjligheter och utmaningar – men innebär detta att vi blir än mer datadrivna.
- Ibland är det svårt att förmedla beräkningar av data, börja i stället med att presentera resultatet.
- Hur når vi ut bättre med hjälp av nyckeltal? Hur anpassar man förmedlingen till mottagarna?

- Går det att se på arbetet som en impressionistisk tavla, dvs. eftersträva ett en tecknad bild skapas. Men det är viktigt att måla och tolka en tavla så att alla förstår.
- Visualisering och figurer är ett viktigt verktyg. Underskatta inte stapeldiagram. Vissa vill inte ha det för komplicerat.
- Hur skapar vi en kvalitativ berättelse baserat på nyckeltal. Finns exempel på berättelser baserat på exempelvis KOLADAs innehåll?

Uppsummering av dagen

- Bra föreläsare och presentationer som skapar eftertanke.
- Viktigt med nätverk om man är ensam analytiker i sin organisation. Det handlar också om att koppla upp oss mot internationella nätverk som några av deltagarna har.
- Fortsatt säkerställ att nätverket är inkluderande och att vi välkomnar nya deltagare, ett sätt att säkerställa generationsskifte.
- Bra med utbyte av erfarenheter.
- Bra med inspiration hur man kan arbeta och publicera analyser.
- Många idéer hur man kan arbeta vidare på hemmaplan.
- Man vågar gå hem och prova nya saker när vi ser att andra gör saker.
- Angående administration: hur använder vid de processer och dokument som finns, t ex årsredovisningar på ett bättre sätt.
- Innehållet i KOLADA kan vara användbart och medföra att vi inte bygger upp egna databaser.
- Men fortfarande är det glapp i processen att gå från data, analys och tolkning av data, till att formulera åtgärdsförslag.

Tema för nästa träff, övriga frågor

Planeringsgruppen består fortsatt av Peter Möller, Region Dalarna, Styrbjörn Holmberg, Region Östergötland. Tobias Torstensson, Region Örebro, Sigrid Hedin, Tillväxtverket (sammankallande) samt Wolfgang Pichler, Tillväxtanalys.

Tveka inte att höra av er till någon i planeringsgruppen om ni har inspel kring utformning och innehåll på träffarna!